

DEBATT

Nils Funcke: Medieutredningen – ett lyckat bondfångeri

Publicerat kl 10.38

Nils Funcke. FOTO: Martin Camitz

Ett bondfångeri. Det är det vänligaste omdöme som är möjligt att ge Anette Novaks förslag i Medieutredningen. Hon lyckas med bedriften att förklara att staten inte kan och bör definiera kvalitetsbegrepp för medierna och samtidigt göra det. Hon framställer det som att statens inflytande minskar när den egentligen utsträcks och ökar.

Det skriver yttrandefrihetsexperten Nils Funcke idag på Medieormen.

Enligt Anette Novak bör det nuvarande presstödet omformas till ett mediestöd och ökas med 165 miljoner till omkring 730 miljoner per år.

Utvidgningen innebär att "medieverkstygslådan" för att "designa" ett demokratiskt medielandskap kompletteras med nya verktyg. Fler och nya medier kommer att bli beroende av statligt stöd. Det selektiva presstödet har ända sedan sin tillkomst inbjudit och lett till kreativa bolagskonstruktioner för att maximera stödet. Istället för att bygga långsiktigt har mediedirektörerna sett till nästa bokslut.

Men det verkliga bokslutet kommer upp till revision först den dag regeringen i ett skymningsläge önskar korrigera mot staten påbjudna uppfattningar i medierna. Om presstödet funnits före och under andra världskriget hade regeringen använt det mot den anti-nazistiska pressen. Är det någon som på fullt allvar tror att **Torgny Segerstedts** *Göteborgs Handels- och sjöfartstidning* som utsattes för verbala påtryckningar, annonsbojkott, varningar från Pressnämnden och konfiskationer som andratidning på orten hade fått behålla sitt presstöd?

Visst ska vi tro gott om en regering med oskuldsfullt äppelkindade, glada, rakryggade, stabila och ständigt leende ministrar. Visserligen är **Morgan Johansson** ingen **K G Westman** och **Margot Wallström** ingen **Christian Günther** men det är lätt att glömma att vi även i nutid haft ministrar som brutit mot grundlagen och försökt påverka – eller till och med lyckats stoppa – publiceringar. Det behöver inte vara mer än två eller tre mandatperioder bort innan vi har en annan majoritet i riksdagen och en förändrad situation i vårt närområde.

Därför bör lagstiftaren nu i lugna tider tänka runt hörnet och minimera sina egna möjligheter att ingripa i tuffa tider.

Det är för att parera och minimera möjligheterna för framtida politiker att styra medierna som tryck- och yttrandefriheten är grundlagsfäst ned i minsta detalj. Där finns bland annat förbud mot hindrande åtgärder och en etableringsfrihet. Etableringsfriheten förbjuder staten att vidta åtgärder för att stoppa eller hindra utgivningen av till exempel en webbplats eller tidskrift. Därmed borde även positiva åtgärder riktade till vissa tidningar förbjudas eftersom de får negativa följder för andra. Men presstödet har vunnit acceptans även bland revolutionärer, liberaler, nazister och konservativa.

Men istället för att minimera statens styrning vill Novak utöka den. För att överhuvudtaget komma ifråga för att få statsstöd ska ett antal grundkrav vara uppfyllda. Utöver mer hyfsat mätbara kriterier ska mediets innehåll ”präglas av principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet”. Det ska ”präglas av hög kvalitet och inre mångfald” samt ha ”god användarförankring”. Det är inte som att Novak hävdar en gradskillnad mot dagens krav utan en artskillnad eftersom dagens presstöd trots allt inte tar hänsyn till mediets inriktning eller innehåll i sak.

Demokratikravet har Novak hämtat från radio- och tv-lagen som gäller för etermedierna. Idag kan ett enskilt yttrande bedömas och fördömas av Granskningsnämnden. Men för att få mediestöd gäller att demokratikravet och synen på alla människors lika värde ska prägla mediet generellt. Medier som bedriver ”lågintensiv hatpropaganda i syfte att misskreditera en viss grupp människor – utlandsfödda, kvinnor eller muslimer exempelvis” ska inte kunna få mediestöd.

Även tröskelvärdena ”kvalitet” och ”inre mångfald” för oss ut i dimman för vad som ska gälla och öppnar för skönsmässiga bedömningar.

Utredningen visar en påtaglig brist på självständigt tänkande. Varför ska mediernas harmonieras på den nivå som gäller för etermedierna? Varför inte vända på det och befria etermedierna från detaljreglering? Istället för att gå i klinch med demokratikravet hänvisas till vad andra sagt och när det gäller kravet på kvalitet hänvisar Novak till att regeringen krävt det. Punkt. För att i nästa mening förklara att staten ”varken kan eller bör ha en uppfattning om vad som är kvalitativ journalistik”.

Novak löser den gordiska kvalitetsknuten med att föreslå att det inrättas en Mediestedsnämnd där majoriteten ska bestå av erkända och kunniga publicister och journalister som representerar olika medieformer. Staten slipper bekymret att avgöra vilka medier som ”regelmässigt präglas av hög kvalitet i sin nyhetsrapportering” och medierna kan ”ta emot mediestöd utan att någon misstanke om statlig styrning av innehållet ska uppstå”.

Detta till synes genialiska svärdshugg är inget annat än en sofistikerade, korporativistisk, utökning av den statliga makten.

Det Novak och flera inte vill eller förmår se är att en mediestedsnämnd blir en myndighet som sorterar under regeringen. Anslaget fastställs av regeringen, ledamöterna utses av regeringen och arvoderas över statskassan, inriktningen för vilka som ska få stöd regleras i lag och en förordning som fastställs av regeringen medan detaljerna där djävulen har sitt bo överlåts till

nämnden.

Novak är förblindad av statens välvilliga ambitioner och förmåga att ställa tillrätta på ett område där det statliga inflytandet borde minimeras till fastställande av grundlag och generella stödåtgärder till all verksamhet som faller in under yttrandefrihetsgrundlagarna.

Förslagen leder inte som Novak hävdar till att besluten ”flyttas från staten till branschen” utan till att branschen blir en del av staten, en myndighet. Sammanvävningen av staten och medierna skulle förstärkas ytterligare om Novak skulle få gehör för sin tanke att endast medier som är anslutna till det självreglerande systemet med de pressetiska reglerna och Pressens Opinionsnämnd skulle kunna få statligt stöd.

Det är inte enda exemplet på hur staten skapar ”fristående och oberoende” nämnder för att styra medierna. Pressnämnden under andra världskriget styrdes och finansierades av regeringen. Det var ett av de centrala statliga krisorganen underställt Utrikesdepartementet med erkända och de mest namnkunniga publicisterna som ledamöter. Nämnden kunde enskilt eller offentligt varna dem som inte gjort ”ett korrekt bruk av tryckfriheten” och brutit mot nämndens redaktionella anvisningar med bland annat krav på ”saklighet” i krigsrapporteringen. Torgny Segerstedt vägrade erkänna nämndens legitimitet och ignorerade dess varningar och propåer.

En klok lagstiftare lägger Novaks utredning åt sidan. Istället för selektivt stöd behövs generella åtgärder och istället för ökad styrning behövs en avreglering inte minst av etermedierna. Den statliga Granskningsnämnden från vilken Novak hämtat inspiration till sin stödnämnd bör avlövas sina möjligheter att granska innehållet i sändningarna bland annat vad gäller intrång i den personliga integriteten. Radio- och tv-lagen bör ses över och regeringens möjligheter att styra genom sändningstillstånden bör minskas. De publicister och före detta publicister och journalister som sitter i nämnden bör omgående ta sin Mats ur skolan.

Flera medier och branschorganisationer har accepterat och applåderat utredningen. Enligt Journalistförbundets ordförande Jonas Nordling är det ”positivt att besluten ... flyttas en bit ifrån politiken” och Tidningsutgivarnas Jeanette Gustafsdotter gläds åt utredningen förslag att ”öka stödet till dagspressen” och ”öka oberoendet till staten”.

Novaks bondfångeri har i varje fall hittills varit ett lyckat bondfångeri.

Nils Funcke
Frilansjournalist och fd sekreterare i Yttrandefrihetskommittén
twitter.com/nilsfuncke

Har du frågor eller förslag gällande våra webbtjänster?

Kontakta gärna Sveriges Radios supportforum där vi besvarar dina frågor vardagar kl. 9-17.

KONTAKTA WEBBSUPPORT

ANSVARIG UTGIVARE: CHRISTIAN GILLINGER

Besöksadress (sthlm) för Sveriges Radio AB - Oxenstiernsgatan 20 - 10510 Stockholm - växel: 08-784 50 00